

WETHOUDERS VOOR KINDCENTRA

een initiatief van Andere Tijden in onderwijs en opvang & VNG

Almere, Arnhem, Assen, Breda, Borger-Odoorn, Borsele, Capelle a/d IJssel, De Friese Meren, Delft, Diemen, Dordrecht, Eersel, Enschede, Eindhoven, Geldermalsen, Gorinchem, 's-Gravenhage, 's-Hertogenbosch, Hof van Twente, IJsselstein, Langedijk, Leeuwarden, Lelystad, Maastricht, Middelburg, Oss, Ouder-Amstel, Sluis, Tilburg, Utrecht, Zaanstad, Zoetermeer

NIEUWSBRIEF – SEPTEMBER 2014

In deze nieuwsbrief houden we u op de hoogte van alle ontwikkelingen die te maken hebben met het werk van de Kopgroep en de ontwikkeling van kindcentra. Bovendien worden de bijeenkomsten van Kopgroep Wethouders voor Kindcentra aangekondigd.

IN DEZE NIEUWSBRIEF

- INTERVIEW MET NIEUWE LEDEN
- KINDCENTRA ALS ACTIEPLEK: VERBINDING IN DRIEVOUD
- WAT GOED IS HOEFT NIET VAN VER TE KOMEN: VROEGE EDUCATIE IN VLAANDEREN
- KORT NIEUWS
- VOLGENDE BIJEENKOMSTEN

INTERVIEW MET NIEUWE LEDEN

Na de gemeenteraadsverkiezingen dit voorjaar, heeft ook de Kopgroep een gedaanteverwisseling ondergaan. Een deel van de wethouders heeft het stokje overgenomen van een voorganger, maar er zijn ook nieuwe gemeenten aangesloten bij de Kopgroep. Een aantal nieuwkomers die aanwezig waren tijdens de eerste bijeenkomst vertellen over de stand van in hun gemeente als het gaat om kindcentra-ontwikkeling, over hun ambities voor de komende periode en hun verwachtingen bij de Kopgroep.

Aletta Hekker, D66, Delft

In Delft is men momenteel in gesprek over kindcentra met betrokkenen uit alle geledingen. Dit gebeurt onder leiding van een externe expert, in twee pilots die in samenspraak met de onderwijs- en kinderopvangpartners zijn benoemd. Wethouder Aletta Hekker legt uit: “aan het einde van dit proces – wat naar verwachting rond het eind van dit jaar zal zijn- starten twee kindcentra. Doel is dat de gesprekken dan ook een soort routekaart opgeleverd hebben voor andere partners in de stad.” De wethouder ziet een belangrijke regierol voor de gemeente in het stimuleren en faciliteren van de betrokken kinderopvang- en onderwijsorganisaties. Uitgangspunt daarbij is maatwerk, en niet een blauwdruk: “de vorm en inhoud kan per kindcentrum verschillen. Waar het om gaat is maatwerk per locatie, en ook groeimodellen ondersteun ik van harte. Zo opent er volgend jaar een bijzondere locatie op de campus van de TU Delft, namelijk een Internationaal Integraal Kindcentrum. Hierin wordt samengewerkt met een internationale basisschool. Te zijner tijd nodig ik u graag uit voor een bezoek.”

Albert Trip, D66, Borger-Odoorn

“In twee van de vier ‘leefgebieden’ in plattelandsgemeente Borger-Odoorn bestaan multifunctionele accommodaties (MFA’s), die een goed uitgangspunt bieden voor kindcentra,” vertelt wethouder Albert Trip. “In één van de andere leefgebieden wordt door middel van een pilot geprobeerd om bestuurlijke samenwerking te realiseren tussen onderwijs, kinderopvang en de peuterspeelzaal. Dit is echter nog weinig van de grond gekomen, mede doordat de kinderopvang het moeilijk heeft.” Trip’s ambitie is daarom om een stap verder te gaan: “In de komende jaren willen we bereiken dat de MFA’s zich tot echte kindcentra ontwikkelen. Omdat niet overal in de gemeente kinderopvang is, zoeken we naar maatwerkoplossingen om de integratie van kinderopvang en peuterspeelzaal te realiseren.”

Eelco Eerenberg, D66, Enschede

In Enschede zijn de kinderopvang en peuterspeelzalen per 1 augustus 2013 geharmoniseerd. “Gelijktijdig is een intensieve samenwerking tussen primair onderwijs en de kinderopvang gestart, in 28 kindcentra. Ruim 90 procent van de basisscholen zijn daarbij betrokken”, legt wethouder Eelco Eerenberg uit. “Elk kindcentrum heeft kinderopvang en of BSO ‘in huis’. Vrijwel alle centra kennen ook een aanbod van peuter- en VVE-arrangementen. De partijen hebben zich –ook schriftelijk- verbonden aan afspraken over de doorgaande lijn, het aanbod van dagarrangementen, de ontwikkeling van één pedagogische visie en zo voort. Ook hebben de partijen duidelijke afspraken op papier gezet over de gegunde doorzettingsmacht en een geschillenprocedure, mocht men er onderling niet uitkomen.” De partijen in Enschede hebben dus goede randvoorwaarden gecreëerd voor samenwerking en de doorontwikkeling van kindcentra. De bestaande bestuursafspraken met het Rijk over de VVE jagen de samenwerking verder aan. Eerenberg: “ik vind het een grote uitdaging dat –nu we samen alle seinen op groen hebben gezet- scholen en kinderopvang de samenwerking ook echt gaan realiseren. Uit een tussenrapport van de Inspectie blijkt dat we goed op weg zijn. Er is nog een aantal aandachtspunten: de doorgaande lijn; het versterken van educatief en pedagogisch handelen; educatief leiderschap; de integrale zorgstructuur en het ouderbeleid. De samenwerking in het kindcentrum legt een stevig fundament onder de aanpak van deze punten. Echter moeten we dat in de periode tot eind 2015 wel waar gaan maken. Ik wil daar stevig op blijven sturen.”

Marian van der Weele, D66, Ouder-Amstel

Ouder-Amstel is nieuw bij de Kopgroep, en wethouder Marian van der Weele is enthousiast: “in deze collegeperiode wil ik samen met de schoolbesturen en kinderopvang een visie ontwikkelen die voorwaarden schept om kinderen optimaal te laten leren en ontwikkelen. In 2007 en in 2012 zijn er in Ouder-Amstel al kaders opgesteld voor brede school-ontwikkeling. Het laatste verleende subsidie aan scholen die met tenminste twee partners activiteiten voor de leerlingen organiseerden. Momenteel is er één van de vijf scholen een kindcentrum waar zowel kinderopvang, school en activiteiten in één gebouw zijn ondergebracht. Van een centrum met één pedagogische visie, één team en één centrale aansturing voor 0-13 jaar, is nu nog geen sprake.”

Isabelle Vugs, D66, Zoetermeer

“Samen gaan voor het beste voor kinderen”, vertelt Isabelle Vugs, wethouder van Zoetermeer. “Dat is waar mijn hart ligt”. Ze benadrukt dat het onderwijs en de kinderopvang zelf de belangrijkste partners zijn in dit proces, maar als wethouder wil ze hier een duidelijke bijdrage aan leveren. In Zoetermeer zijn in elk geval al grote stappen gemaakt: “toen ik aantrad was er samen met de partners al een kadernota gemaakt voor het realiseren van kindcentra. Ook was er geld vrijgemaakt voor onderwijshuisvesting, om de meerwaarde van het werken als kindcentra mogelijk te maken. Kinderen vanaf twee jaar maken daarnaast al gebruik van de Zoetermeerse vorm van peuterspeelzaalwerk. Er zijn goede afspraken met de kinderopvanginstelling over de bijdrage van ouders en de financiering van speel(taal)huizen.” Vugs hoopt dat de Kopgroep “een plaats blijft waar we elkaar inspireren, en die als vliegwiel functioneert om zowel in de landelijke als de lokale politiek, maar ook in de praktijk, kindcentra op de kaart te zetten.” Het gezamenlijke doel is wat haar betreft duidelijk: “dat kinderen een optimale plek hebben om zich te kunnen ontwikkelen. Want dat verdienen ze!”

“Eyeopener”

De vorige bijeenkomst over de regierol van de gemeente bij het kindcentrum als actieplaats voor zorg en ontwikkeltaken werd door de nieuwkomers als zeker nuttig ervaren. Trip: “het betreft een belangrijk thema, dat nog weinig is uitgewerkt. Het inzicht dat we passend onderwijs vanuit het kindcentrum kunnen aanbieden als middel om het kind vanuit zijn specifieke persoonlijkheid te ontwikkelen- en niet als een probleemgeval te zien, als een uitzondering op de andere kinderen – vind ik enorm belangrijk.” Zijn Delftse college Hekker sluit daarbij aan: “het was een eyeopener. Ik ga zeker aan de slag met de rol van de peuteropvang in dit kader.”

Inspireren en geïnspireerd worden

De nieuwe wethouders hopen veel te bereiken met de Kopgroep. Eerenberg: “er kan veel kracht uit gaan van de Kopgroep richting de beslissers in ‘Den Haag’. Het recente WRR-rapport ‘Naar een Lerende Economie’ onderstreept het belang van goede voorschoolse voorzieningen. We moeten ons er samen sterk voor maken dat deze voorziening zo breed mogelijk toegankelijk is voor alle kinderen.” Trip benadrukt, net als andere wethouders, het belang van het uitwisselen van ervaringen: “Deelname aan de Kopgroep betekent voor mij dat ik inspirerende voorbeelden elders kan opdoen en vast ook van teleurstellingen kan leren.” Echter vindt hij ook graag een perspectief toevoegen, door “aandacht te geven aan de problemen van een grote plattelandsgemeente die met demografische krimp te maken heeft.”

... en een positieve eerste indruk!

De eerste indruk was in elk geval positief. Van der Wee: "Deze eerste bijeenkomst was voor mij meteen de bevestiging dat ik verder ga met het streven naar kindcentra in mijn gemeente. Deelnemers zijn bevolgen en deskundig. Ik kijk weer uit naar de volgende bijeenkomst."

Naast Ouder-Amstel heeft de Kopgroep de afgelopen maanden een aantal nieuwe gemeenten mogen verwelkomen. Dit zijn Capelle aan den IJssel, Culemborg, Hollands Kroon, Utrecht en Vlaardingse.

KINDCENTRA ALS WERKPLEK: VERBINDING IN DRIEVOUD

Op 25 juni 2014 kwam de Kopgroep voor het eerst in haar nieuwe samenstelling bijeen in Den Haag. Naast kennismaking stond deze bijeenkomst in het teken van het kindcentrum als actieplaats waar nieuwe gemeentelijke zorgtaken samenkomen.

De transitie van de Jeugdzorg en de invoering van het Passend Onderwijs leggen het accent op preventie. Kindcentra bieden een pedagogische infrastructuur die het mogelijk maakt om ondersteuning en hulp op maat aan te bieden, lettend op de lokale mogelijkheden en wensen en behoeften van ouders en kind. Taken zoals het vroeg-signaleren van gedragsproblemen, het doeltreffender uitvoeren van de transformaties en het realiseren van een doorgaande ontwikkelingslijn naar het basisonderwijs zijn eenvoudig te integreren in een kindcentrum. In praktijk echter blijkt dat er tussen gemeenten veel verschil bestaat in de mate waarin hier aandacht aan gegeven wordt. In sommige gemeenten is dit inhoudelijk nog helemaal geen punt van aandacht, omdat het realiseren van de transities momenteel nu eenmaal alle energie op zich opeist. Het samenbrengen van opvang-, ontwikkel- en zorgtaken brengt echter veel voordelen met zich, zoals kosten efficiency, 'ont-stempeling' of normalisering van problematiek en andere maatschappelijke baten.

Een belangrijke conclusie van de bijeenkomst is dat het discours rondom de term 'sociaal domein' vooral geassocieerd wordt met 'zorg', en niet zozeer met jonge kinderen, jongeren en hun ontwikkeling. In die context worden kindcentra over het hoofd gezien. De aanbeveling is daarom om met de betrokken wethouders in de eigen gemeente een themabijeenkomst te organiseren over dit onderwerp, om op langere termijn ook inhoudelijk een sterke transformatie te bewerkstelligen. Het verbinden van betrokkenen gaat echter verder dan het bestuurlijke niveau alleen. In de ambtelijke organisatie kunnen zogeheten 'verbindingsofficieren' met een voet in het veld uitkomst bieden, net zoals elkaar op gezette tijden ambtelijk bij blijven praten.

Het verslag van de bijeenkomst is gedeeld, en kan nogmaals opgevraagd worden via jvanandel@zunderdorp.nl.

WAT GOED IS HOEFT NIET VAN VER TE KOMEN: VROEGE EDUCATIE IN VLAANDEREN

Als het om investeren in jonge kinderen gaat, is het gras aanzienlijk groener bij onze zuiderburen in Vlaanderen. De Vlaamse kleuterschool werd door de OESO een 'voorbeeldmodel' genoemd waar de rest van Europa van kan leren. Om nog maar niet te beginnen over het feit dat de Vlamingen na de Finnen de best scorende Europeanen zijn in de internationale PISA-onderwijskwaliteitranglijsten, een prestatie waar vroeger inzet een bewezen bijlage aan levert. De kleuterschool in Vlaanderen heeft een vrijwel volledig bereik, onder jongere kinderen dan in Nederland. Niet voor niets gaan veel peuters uit de grensregio in België naar 'school'. Bovendien is pedagogische ontwikkeling vaste prik. Naar aanleiding van veelbesproken publicaties van de WRR en de SER, wordt in Nederland de roep om een inhoudelijke verbetering in vroeger educatie steeds luider. Hoog tijd daarom voor een vergelijkende blik over de grens!

Vroeg en groot bereik

Kinderen zijn in het Vlaamse Gewest officieel pas leerplichtig vanaf hun zesde, maar vrijwel iedereen -98 procent- gaat al vanaf drie jaar naar de kleuterschool. Gezien de diverse instapmogelijkheden zitten in praktijk ook veel 2,5 jarigen in de klas. Voorafgaand aan de kleuterschool kunnen kinderen terecht in de kinderopvang, waarvan bijna vijftig procent van de kinderen regelmatig gebruikmaakt.

Ontwikkeling staat centraal

In termen van IQ-punten leveren VVE-programma's een sprong van acht punten op: waardevol rendement. Waar dit soort programma's zich in Nederland voornamelijk richten op doelgroepkinderen uit sociaaleconomische achterstandsgroepen, vormt ontwikkeling in Vlaanderen een vast uitgangspunt op de kleuterschool. Er bestaat een nationaal curriculum, waarop toezicht wordt gehouden door de Vlaamse Onderwijsinspectie. Er zijn streefdoelen op het gebied van kunstonderwijs, wereldoriëntatie, Nederlands, fysieke ontwikkeling en een inleiding in wiskunde. Aangezien

de kleuterschool voor 2,5-6 jaar formeel valt onder het basisonderwijs tot 12 jaar, vormen deze streefdoelen een ontwikkelingsbasis voor de rest van het primair onderwijs. De eenduidigheid van dit systeem heeft grote voordelen ten opzichte van het Nederlandse, te meer omdat het jongere kinderen bereikt. Door de lappendeken aan kwaliteitseisen wat in Nederland bestaat wordt pedagogische ontwikkeling in praktijk niet voor iedereen, niet overal en niet altijd even grondig gerealiseerd. Een vaststaand curriculum geeft echter duidelijkheid over de inhoud van het onderwijs, biedt een maatstaf voor kwaliteitsmetingen en creëert een transparant en wellicht 'eerlijker' systeem.

Een helder kostenplaatje

Het grote bereik van de kleuterschool in Vlaanderen valt voor een deel te verklaren door de toegankelijkheid: het is gratis. Voor zaken die wel geld kosten, zoals de schoolmaaltijden en extra activiteiten, is een gewestelijk maximumbedrag ingesteld. Het is begrijpelijk dat ouders hun kinderen al zo jong naar school doen: kinderopvang 0-3 jaar brengt kosten mee op basis van het gezinsinkomen.

Uitdagingen

Ondanks dat het Vlaamse kleuterschoolsysteem veel lof krijgt toegezwaaid, zijn er ook valkuilen. Kinderen die pas op hun zesde naar de basisschool gaan, hebben juist door het hoogwaardige kleuteronderwijs een extra grote achterstand. De Vlaamse overheid zet zich in om de twee procent van de kinderen die niet naar de kleuterschool gaan met allerlei stimuleringsmaatregelen hiertoe over te halen. Kind en Gezin, een op welzijn gericht overheidsagentschap voor jonge gezinnen, is daarbij een belangrijke partner. Verder vormt een nog te maken kwaliteitsslag in de kinderopvang voor 0-3 jaar een uitdaging om de pedagogische ontwikkeling van jonge kinderen in zijn totaliteit te versterken. In de Vlaamse kinderopvang (0-3) bestaat namelijk geen nationaal curriculum, hoewel er wel pedagogische kwaliteitseisen zijn. Aan de Universiteit van Gent wordt hard gewerkt om hier de komende jaren verandering in te brengen.

Verliefd op Vlaanderen?

Tijdens een studiebezoek van het Kinderopvangfonds aan de grensregio vorig jaar zei een bescheiden Vlaming dat Nederlanders niet 'verliefd' moeten worden op het Vlaamse systeem. Echter, Vlaanderen is ondanks de bestaande uitdagingen, een duidelijke *best practice* voor Nederland waar het gaat om investeren in jonge kinderen. Dat het gras groener is bij de burens, kan soms aanleiding vormen tot meer onderhoud van de eigen tuin!

Jojanne van Andel, jr adviseur bij Bureau Zunderdorp.

KORT NIEUWS

KINDCENTRA 2020- ONTWIKKEL DE TOEKOMST

In het land is er veel steun voor de ontwikkeling van integrale voorzieningen voor kinderen van 0-12 jaar. Dit heeft geleid tot de initiatiefgroep Kindcentra2020 – *Ontwikkel de Toekomst*. Vertegenwoordigers uit de Kopgroep Wethouders voor Kindcentra maken zich hierbinnen sterk voor een geïntegreerd stelsel voor onderwijs en opvang. Dit gebeurt in samenwerking met twee voorlopers-groepen uit het primair onderwijs, (de Pettelaargroep), en uit de kinderopvang (KIK en KINDwijzer) en is een initiatief van het Kinderopvangfonds. Binnen dit stelsel moeten de juiste randvoorwaarden worden gecreëerd voor een duurzame ontwikkeling van kindcentra. Op 24 september 2014 zal Kindcentra 2020 zich voor het eerst presenteren. Er zal er mogelijkheid zijn tot het stellen van vragen en kennis te maken met de betrokken partijen.

PACT

Op de juni-bijeenkomst van de Kopgroep is ook het project Pact gepresenteerd. In Pact werken wetenschap en praktijk samen aan de kwaliteiten van de pedagogische professionals van de toekomst. Specifiek gericht op het jonge kind. Perspectief zijn geïntegreerde voorzieningen –kindcentra- waarin leerkrachten, pedagogisch medewerkers en zorgverleners samen werken aan de ontwikkeling van kinderen.

Overall in het land gaan proeftuinen ontstaan waar de samenwerking tussen pedagogische professionals gestalte krijgt. In enkele pilotgemeenten leggen we de relatie met het lokale zorgbeleid. De eerste twee basisdocumenten van Pact zijn verschenen: *Samen voor alle kinderen. Uitgangspunten en IJkpunten voor een sterke pedagogische omgeving voor jonge kinderen* en *De pedagogische professional van de toekomst*, beide te downloaden via www.pedagogischpact.nl. Vanuit de Kopgroep zit Ruud Grondel, wethouder van Diemen, in de adviesgroep.

Pact is een initiatief van het Kinderopvangfonds en bouwt voort op de kennis en ervaringen van Andere Tijden en Alert4You. Meer informatie: Anki Duin (anki@pedagogischpact.nl) of Gerdie Meyknecht (gerdi@pedagogischpact.nl).

OPROEP: BIJDRAGEN AAN DE NIEUWSBRIEF

Zijn er in uw gemeente interessante ontwikkelingen op de weg naar het kindcentrum? Bij deze de oproep om dit te delen, zodat leerzame of enthousiasmerende verhalen verspreid kunnen worden in deze nieuwsbrief of op het forum. Mail uw bijdrage aan: jvanandel@zunderdorp.nl.

VOLGENDE BIJEENKOMSTEN

---

29 OKTOBER 2014: KOPGROEP WERKBEZOEK LEEUWARDEN

Op 29 oktober 2014, 12.30-16.00, zal er een werkbezoek aan gemeente Leeuwarden plaatsvinden in het Fries Museum aan het Wilhelminaplein 92, 8911 BS te Leeuwarden. Een nader programma van deze middag volgt nog.

29 OKTOBER 2014: BIJEENKOMST AMBTENAREN

Op 29 oktober 2014, 10.30-12.30, zal er voorafgaand aan het Kopgroepwerkbezoek een bijeenkomst zijn voor de beleidsmedewerkers van de Kopgroep. Ook deze zal plaatsvinden in het Fries Museum aan het Wilhelminaplein 92, 8911 BS te Leeuwarden. Binnenkort zal via het forum en de email gecommuniceerd worden over het thema van deze bijeenkomst.

24 SEPTEMBER 2014: SYMPOSIUM KINDCENTRA 2020 – ONTWIKKEL DE TOEKOMST

Op woensdag 24 september 2014, 10.00-12.00 wordt in Almere het Symposium van Kindcentra 2020- *Ontwikkel de Toekomst* gehouden, met aansluitend een netwerklunch. Aanmeldingen kunnen nog worden doorgegeven aan zmbos@bosmanagementsupport.nl.

De Nieuwsbrief van de Kopgroep Wethouders voor Kindcentra is een initiatief van Andere Tijden in Onderwijs en Opvang & de Vereniging van Nederlandse Gemeenten en wordt begeleid door Bureau Zunderdorp.

Andere Tijden in onderwijs en opvang
Een samenwerking van VOS/ABB, Brancheorganisatie Kinderopvang,
PO-Raad, Het Kinderopvangfonds en BOInK

ZUNDERDORP ■ BELEIDSADVIES & MANAGEMENT

Vereniging van
Nederlandse Gemeenten